

PRUZSINSZKY SÁNDOR

Anabázis

PRUZSINSZKY SÁNDOR (1940) Budapest

A vonaton egész úton a kezében tartotta a verskötetet. Nem tudott betelni a híressé vált szavakkal, hogy ezt mind neki, róla írták! Úgy suttogta maga elé, mint valami varázsigét: „Milyen volt szőkesége, nem tudom már...” Újra és újra meghatódott, s mintegy a kerekek zakatolásának ütemére mondogatta magában: „nem, nincs vége még, nincs vége még”. Az állomásról konflissal a kávéházhoz vitette magát. Régóta készült az útra. Tudta, hogy ilyen idő tájt a költő odabent tartózkodik.

Megállt a kávéház bejáratánál. A forgóajtó, mint valami modern pokolszáj, egy magas férfit s egy sovány nőt elnyelt előtte, de ő visszahőkölt: hogy nézne ki az, ha csak úgy besétálna, és odaballagna az asztalához, mint valami kékharisnya? Hiszen voltaképp nem történt közöttük semmi! Személyesen talán ha háromszor találkoztak a váradi évek alatt. A verseskötetéről, amit évekket ezelőtt neki dedikált a költő, s most a kezében szorongat, egészen meglepetkezett. Csak nemrég olvasta végig... És erről a csodálatos versről, amiről az újságok is megírták, hogy neki, *csakis neki* szól, egy alkalmi ismerőstől értesült. Csodálkozott, majd meghatódott. Valahogy az Isten ujját érezte abban, hogy ez a bús, időtlen lángolás épp most érte őt el! Most, amikor egy unalomba fúlt házasság után magányossá válva, mintegy ég és föld között lebeg...

Hirtelen a szíve táján apró szúrást érzett. Arra a másik, estébe hajló délutánra gondolt, amelynek képei most hirtelen feltolultak a homályból, és szinte parancsolóan tolokodtak eléje.

A váradi társaság az év utolsó napját ünnepelte az ifjú segédszínész nő szerény albérletében: sárga virágokkal díszített, olcsó tapéta és szakadt csipketerítő. Méteres padlóvázában porosodó szalmavirág. A plafon nedvességfoltjai alatt a szilveszteri két gavallér: Nyárai, a tömött bajszú, lenyalt hajjú amorózó, kollégája a Szigligeti Színházban, meg a nyeszlett kis városi aljegyző, Juricskay úr. A két férfiú kölcsönös megvetéssel viseltetett egymás iránt, de óvakodtak ennek hangot adni. Arcukon fagyott mosollyal vetettek gyűlölködő pillantásokat egymásra. Úgy keringtek ökörülötte, akár két bódult éjszakai pillangó.

Mert ő akkor egyszerre két vasat tartott a tűzben. Mi mást tehetett volna? Egy szál magában, statisztafizetés mellett? A főtérre néző „rökalyukat” – ahogy Juricskay hívta – pontosan kellett fizetni... Ez a dadogó Juricskay, bármennyire nevetséges is a megjelenése a kis növésével, vékony lábai felett a pókhasával, mégiscsak a megállapodott hivatalosságot jelenti. Napi egyszeri ebédmeghívást, néha cigányzenés vacsorát is. Nem férfitartalék, hanem maga a létezés. Védelem a színpad süppedékes veszélyeivel szemben. (E veszélyt főleg maga Nyárai bonviván jelentette, aki helyzeti előnyének tudatában pimaszul ölébe ültette őt, s a nyakába csókolt.) Az aljegyzőben, mint a színház felettes szervében, forrt az indulat, de úgy vélte, ez nem a megfelelő pillanat a rendcsinálásra az izmos fiatalemberrel szemben. Még csak a második pohár pezsgőnél tartottak, amikor Juricskay felkiáltott: – Nézzék csak, de furcsa: az az ember már egy órája silbakol ott! – és kimutatott a havas főtérre. És valóban: pár méterre innen, az Ezredévi Emlékmű előtt ott állt a költő, és komoran bámult az ablakra.

– Hát az ott kicsoda? – fortyant fel az apró aljegyző.
 – Az? – nevetett fel a bonviván – Nem ismeri? Juhász Gyulus, költő és kritikás. Nem először csinálja ezt a mutatványt a Nusi ablaka előtt.
 – Csak nem lett meghíva ide?
 – Dehogyan – mondta erre ő, és felszegte kócos szőke ciklont utánczó fejét – Majd bolond leszek! Unalmas emberke, elrontaná a hangulatunk.
 – Ne bántsad, rólam jó kritikát szokott írni! – nevetett fel Nyárai, és az ablakhoz lépve intett a költőnek, de az meg se mozdult. Innen bentről is látszott, milyen kopott a ruházata és elnyúlt a cipője. Fekete nyakkendője félrecsúszott, félig elbújt a zakója alatt, de ő nem toródott vele.
 – És hová lett a télikabátja? – csúfolódott Juricskay. – A zaciba adta?
 – Már egész kék az arca... Mégiscsak be kéne hívni – aggodalmaskodott a bonviván.
 – Két ballába van – fintorgott ő, ellenőrizve kontyának állapotát az asztali tükörben –, csak toporogna itt köztünk szegény.
 S akkor odakint a költő – csókot nyomva a nőalak páncélos kebelére – leterdelt a szobor elé.

– Látod, Nusi? Te vagy most az a szobor... Mire képes egy igazi költő? – röhögött fel a színész. De a másik, komolyra véve a dolgot, így figyelmeztette:

– Ne nevéssen, kérem! A csendes férfiaknak vannak a lehangosabb vágyaik...

Aztán, a két, nőre éhes férfi közt, a Szilveszter hangulatában Anna el is felfedkezett a szobornak szerelmet valló költőről. Mikor legközelebb kitekintett, a szép keblű Hungária már magában állott a párálló alkonyatban. Csak egy villanásnyi időre fordult meg a fejében: milyen – talán kibíratatlanul – fájdalmas szenvedély munkálhat itt – s épp őmiatta! De csak annyit mozdított meg benne az egész – részvétet –, akár egy statiszta ügyetlen vergődése a színpadon. Ez a vézna kis ember nem szerepelt vágyálmaiban. Ha rangsorolta a közel s távol felbukkant férfiakat, a költő a „futottak még” szürke hadához tartozott.

Most, ahogy erre gondolt, fájó ürességet érzett, olyasféle kínzó veszteséget, mint amikor az ember ottfelejt a zsebóráját a villamoson. Eszébe jutott a Böhmer téri jelenet is. Ő a kávéház teraszán üldögélt (már nem emlékezett rá, kivel), amikor a költő egy széket felborítva az asztalukhoz rontott, és elébe tett egy újságlapot, lihegve: – Olvassa el, Anna! – A vers így kezdődött: „Szatír, ki bennem él...” Mire ő: – Maga satír? – És csak nevetett. Hosszan. Fölény-nyel. Lesajnálón. Most tompa fájdalmat érzett: hogy lehettem ilyen ostoba? Miért van az, hogy az embert a sejtjeinek vak működése így becsaphatja?

Egy szerelmespár ült le a szomszédos padra. Miközben simogatták egymást, úgy tettek, mintha a szemközti épületet néznék, s ő önkéntelenül elmosolyodott ezen az ártatlan fortélyon.

És megint fölémlelt benne a költővel való kapcsolatának kínzó befejezetlensége. „Rajtam múlt-e, hogy nem történhetett közöttünk semmi?” – ezt kérdezte önmagától, ki tudja, hányadszor. „Talán, ha... Igen. Talán, ha akkor, azon a délutánon...”

Ám végül abbahagyta a rágódást. Mi értelme visszaporgetni az időt, csak azért, hogy az önvádnak tápot adjon? Nemrég olvasta a fodrásznál a véletlenül kezébe került újságban a költő legújabb versét: *Anna örök*. És benne a szíven ütő sort: *Élsz és uralkodol örökkön...*

A neszesszeréből előkapta fésülködőtükrét: nedves fényű, zöldes szemek, húsos ajkak, de alacsony homlok és lapos orr. Maga a hétköznapi, még ha a szőke hajkorona üdén ellensúlyozza is... Ez az arc, ez a természet, mely magával ragadta Juricskay aljegyzőt és Mihelfy uramat, a Szent László téri fűszerest... De most: *Élsz és uralkodol örökkön!*

Mi ez, ha nem a töretlen szerelem megvallása? Szerelmi körözőlevél, nyílt felhívás a visszatérésre?

Erőt kellett vennie magán, hogy ne pattanjon fel, és ne rontson be a diadalmasan csillogó kávéházba, és ne boruljon azon nyomban a költő vállára, kiáltván: „Hívtál, hát itt vagyok! Tégy velem, amit akarsz!”

A kávéház forgóajtáján egy rikkancsnak látszó fiú jött ki, a hóna alatt újságokkal. Ő sebesen rákérdezett :

– Fiatalember, ismeri Juhász Gyulát? – Amaz bólintott. – Menjen vissza, kérem, és csak annyit mondjon neki, hogy Sárvári Anna várja idekint – és a fiú kezébe nyomott húsz krajcárt.

Hamar visszajött az, és furcsálkodva nézett őrá.

– No, mit mondott Juhász úr?

– Hogy nem ismer semmiféle Sárvári Annát.

Anna szédülést érzett. Mintha túl meredek lépcsőn rohant volna lefelé.

– Menjen vissza, kérem, és mondja meg neki: fontos mondanivalóm van.

Csak egy percét venném igénybe – megteszi?

A fiú szigorúan nézett Annára, s újra eltűnt. Szinte azonnal visszajött.

– Juhász úr eltávozott.

– Ugyan hol?

– A vészkijáraton.

Ő csak állt, és a forgóajtót bámulta, mely újra elnyelte a kis rikkancsot. És beléhasított a felismerés, hogy mi köze Sárvári Annának Annához.

Hogy csak *Anna van*. Az az Anna, aki sose létezett.

POSTA MÁTÉ, Így festetek ti (De Koning), 2014